

Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου: «Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Προκλήσεις, Δυσκολίες και Προοπτικές»

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2024)

Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου: «Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Προκλήσεις, Δυσκολίες και Προοπτικές»

2^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο

“Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα:
Συνεργασία, Προκλήσεις,
Δυσκολίες και Προοπτικές”

Πρακτικά Συνεδρίου

29-30 Νοεμβρίου 2024
Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Διοργάνωση

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Υπό την αιγίδα
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Σε συνεργασία με

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής
Τμήμα Ψυχολογίας, Π.Τ.Δ.Ε., Τ.Ε.Φ.Α.Α.
Εργαστήριο Ψυχολογίας και Εκπαίδευσης
του Παιδιού - ΨΥΧΗ (Τ.Ε.Π.Α.Ε.)
Περιφερειακή Δίπλη Α/θμιας & Β/θμιας
Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

ISBN: 978-618-82743-3-4

Πιλοτικό πρόγραμμα Σχολής Γονέων στο 3ο Νηπιαγωγείο Ν. Ραιδεστού

Λεμόνα Ζωή Τσαμίδου, Πέτρος Σταγιόπουλος,
Στέλλα Ζωγράφου, Ανδρομάχη Γιατράκου

doi: [10.12681/pansynschool.7536](https://doi.org/10.12681/pansynschool.7536)

Πιλοτικό πρόγραμμα Σχολής Γονέων στο 3^ο Νηπιαγωγείο Ν. Ραιδεστού

Τσαμίδου Μόνα-Ζωή

Ψυχολόγος Msc, Μέλος της ΕΔΥ του 3^{ου} Νηπιαγωγείου Ν. Ραιδεστού – 7^{ου} ΣΔΕΥ 1^{ου}
ΚΕΔΑΣΥ Α΄ Θεσσαλονίκης
monazoi.tsa@gmail.com

Σταγιάπουλος Πέτρος

Δρ. Ειδικής Αγωγής, Προϊστάμενος 1^ο ΚΕΔΑΣΥ Α΄ Θεσσαλονίκης
pstagios@gmail.com

Ομάδα υλοποίησης του προγράμματος :

Ζωγράφου Στέλλα,

Κοινωνική Λειτουργός Msc, Μέλος της ΕΔΥ του 3^{ου} Νηπιαγωγείου Ν. Ραιδεστού – 7^{ου}
ΣΔΕΥ 1^{ου} ΚΕΔΑΣΥ Α΄ Θεσσαλονίκης
stellazografou@gmail.com

Γιατράκου Ανδρομάχη

Ειδική Παιδαγωγός Msc, Νηπιαγωγός Τ.Ε. 3^{ου} Νηπιαγωγείου Νέας Ραιδεστού
mahigiatraku@gmail.com

Περίληψη

Στο πλαίσιο της συνεργασίας του σχολείου με τις οικογένειες των μαθητών/τριών και αναγνωρίζοντας την συμβολή του στην αντιμετώπιση των δυσκολιών που ελλοχεύουν στη συνεργασία με τις οικογένειες, η Ε.Δ.Υ (Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης) του 3^{ου} Νηπιαγωγείου Νέας Ραιδεστού με την υποστήριξη της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας και του 1^{ου} ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Α΄ Θεσσαλονίκης υλοποίησε πρόγραμμα Σχολής Γονέων για το σχολικό έτος 2023-2024. Σκοπός της Σχολής Γονέων ήταν η ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων των γονέων και η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση τους σε θέματα που συνδέονται με τον γονεϊκό τους ρόλο.

Υλοποιήθηκαν συνολικά έξι δίωρα βιωματικά εργαστήρια. Η ομάδα ήταν ανοιχτή και συμμετείχαν κατά μέσο όρο 15 γονείς σε κάθε εργαστήριο. Μέσα από εμπλουτισμένες εισηγήσεις και βιωματικές ασκήσεις αναλύθηκαν θέματα που καθορίστηκαν σε συνεργασία και σύμφωνα με τις ανάγκες των ίδιων των γονέων. Τα θέματα αφορούσαν «τύπους γονεϊκότητας», «όρια και θετική διαπαιδαγώγηση», «διαχείριση συγκρούσεων» και «σύνδεση με τη δική τους οικογενειακή ιστορία». Η υλοποίηση των σχολών γονέων στο νηπιαγωγείο αποτέλεσε μία εξαιρετική πρωτοβουλία, με πολλαπλά οφέλη τόσο για τους μαθητές/τριες όσο και για τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς. Ενισχύθηκε η συνεργασία σχολείου και οικογένειας μέσω ανοιχτού και ειλικρινούς διαύλου επικοινωνίας. Βελτιώθηκε η επικοινωνία των γονέων με τα παιδιά τους και ενισχύθηκε η αυτοεκτίμηση τους. Η ευαισθητοποίηση των γονέων και των εκπαιδευτικών συνέβαλε στη συμπερίληψη όλων των μαθητών/τριών στη σχολική κοινότητα, λειτουργώντας όλη η προσπάθεια ως ένα σχέδιο πρόληψης. Το πρόγραμμα Σχολής Γονέων θα μπορούσε να αποτελεί θέσφατο και να υλοποιείται από όλες τις Ε.Δ.Υ. (Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης) σε ένα πλαίσιο συνεργασίας και ένταξης τους σε δίκτυο επικοινωνίας με στόχο την ανταλλαγή απόψεων, εμπειριών και την αυτοβελτίωση.

Λέξεις κλειδιά: σχολή γονέων, συνεργασία σχολείου-οικογένειας, γονεϊκότητα, συμπερίληψη, πρόληψη

1. Εισαγωγή

Η οικογένεια αποτελεί το πρώτο πλαίσιο κοινωνικοποίησης, διδάσκει στο παιδί τρόπους επικοινωνίας και μοιράσματος των συναισθημάτων και παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της προσωπικότητας ήδη από τα χρόνια της ζωής (Γεώργας κ.συν., 2007). Το οικογενειακό περιβάλλον ασκεί αναμφίβολα σημαντική επίδραση στη νοητική, βιολογική, συναισθηματική, γνωστική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Η ανατροφή των παιδιών περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών από τους γονείς και αλληλεπιδράσεις μεταξύ των γονέων και των παιδιών που έχουν ως στόχο την ανάπτυξη τους σύμφωνα με τα πρότυπα γονικής μέριμνας (Garcia et al., 2020). Σύμφωνα με τον Maccoby (1995, οπ. αναφ. στο Γεώργας κ. συν., 2007) οι γονείς αποτελούν τα πρώτα πρόσωπα που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της ταυτότητας του ατόμου και συμβάλλουν στην αυτονόμησή του και στην ένταξη του στο κοινωνικό σύνολο. Ο Garcia και οι συνεργάτες του (2020) εξέτασε διαγενεακές διαφορές στις γονεϊκές πρακτικές και τις επιπτώσεις τους στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή στην ενήλικη ζωή. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι πρακτικές που επέλεξαν οι γονείς επηρέαζαν την ψυχοκοινωνική προσαρμογή των ατόμων κατά την ενήλικη ζωή.

Ο Erikson (1950, όπως αναφ. στο Γεώργας κ. συν., 2007) τονίζει ότι το παιδί και η οικογένεια εξελίσσονται παράλληλα και ορίζει μία σειρά από στάδια που περιγράφουν την εξέλιξη του ατόμου και του οικογενειακού συστήματος. Η οικογένεια αποτελεί ένα μικρό δυναμικό σύστημα το οποίο μεταβάλλεται και επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες οι οποίοι αφορούν τόσο το στάδιο ανάπτυξης των παιδιών όσο και τις εκάστοτε κοινωνικοοικονομικές συνθήκες (Γεώργας κ.συν., 2007)

Η επιρροή των γονεϊκών πρακτικών στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή του ατόμου μέχρι και την ενήλικη ζωή του σε συνδυασμό με τις διαρκείς αλλαγές σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής που αυξάνουν την πολυπλοκότητα των ρόλων που αναλαμβάνουν οι γονείς αναδεικνύουν την ανάγκη ενημέρωσής και εκπαίδευσής τους.

Το Ινστιτούτο Διαρκής Εκπαίδευσης (ΙΔΕΚΕ) δίνει τον εξής ορισμό των Σχολών Γονέων: *«Σχολή Γονέων αποτελεί μία ομάδα ανθρώπων, η οποία είναι κάτι περισσότερο από μία απλή συνάντηση γονέων και χαρακτηρίζεται από τις ακόλουθες ιδιότητες: συλλογική αντίληψη, ικανοποίηση αναγκών, κοινοί στόχοι, αλληλεξάρτηση, κοινωνική οργάνωση, αλληλεπίδραση, συνοχή, σχέσεις μελών»* (Γιώτσα, 2008:128-129).

Σκοπός των Σχολών Γονέων είναι η στήριξη του θεσμού της οικογένειας, ο εκσυγχρονισμός του ρόλου των γονέων και η προάσπιση της ψυχικής υγείας του παιδιού. (Γιώτσα κ. συν., 2011). Στην Ελλάδα οι Σχολές Γονέων εμφανίστηκαν για πρώτη φορά το 1962 από την Μ. Χουρδάκη. Έκτοτε οι «Σχολές Γονέων» στην Ελλάδα λειτουργούν με στόχο την υποστήριξη και την ενίσχυση του οικογενειακού συστήματος. Η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ίδρυσε το 1998 και έθεσε σε λειτουργία σε όλους τους νομούς της χώρας Σχολές Γονέων. Στόχος των Σχολών Γονέων είναι να υποστηρίξει τους γονείς στο ρόλο τους προσφέροντάς τους γνώσεις και ευκαιρίες για προβληματισμό και την δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών για θέματα που τους απασχολούν ().

Οι Σχολές Γονέων λαμβάνουν χώρα μέσα σε ένα συμβουλευτικό πλαίσιο όπου μέσω βιωματικής ομαδικής εργασίας οι γονείς έχουν την δυνατότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων που αφορούν τη διαχείριση κρίσεων και την ικανότητα λήψης αποφάσεων συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ενίσχυση της αυτό-αποτελεσματικότητας τους (Παππά, 2003). Με αυτόν τον τρόπο συμβάλλουν στην καλύτερη επικοινωνία στο πλαίσιο της οικογένειας, καθώς αυξάνονται οι γνώσεις των γονέων για τις πνευματικές, κοινωνικές και ψυχολογικές και ανάγκες των παιδιών τους ανάλογα με στάδια της ανάπτυξής στα οποία βρίσκονται. Επίσης, βοηθούν στην πιο αποτελεσματική επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των γονέων και του σχολείου και αυξάνουν τη συμμετοχή των γονέων στις δραστηριότητες του που

λαμβάνουν χώρα σε αυτό (Γεώργας κ. συν., 2007). Στην έρευνα τους η Tselis και οι συνεργάτες της (2023) η οποία εξέτασε τη σχέση μεταξύ των γονεϊκών πρακτικών και των σχολικών επιδόσεων των παιδιών στην ελληνική κοινωνία βρέθηκε ότι οι πρακτικές ανατροφής που υιοθετούσαν οι γονείς επηρέαζαν την σχολική επίδοση των παιδιών τους.

Η Παππά (2006) αναφέρει πως οι Σχολές Γονέων απευθύνονται σε όλους τους γονείς σε επίπεδο πρωτογενούς πρόληψης και μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη είναι σε σχέση με την δομή και τον σκοπό και η δεύτερη σε σχέση με την ηλικία των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα, όσο αφορά στη δομή και τον σκοπό οι σχολές γονέων μπορεί να είναι ανοιχτές ομάδες όπου μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι γονείς ή ομάδες εξειδικευμένες που στοχεύουν στην παροχή πληροφοριών για συγκεκριμένα θέματα. Όσο αφορά στην ηλικία των παιδιών οι ομάδες μπορεί να απευθύνονται σε μελλοντικούς γονείς, σε γονείς παιδιών στη βρεφική ή στην πρώτη παιδική ηλικία, σε γονείς παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας και σε γονείς παιδιών στην προεφηβική και εφηβική ηλικία.

Τέλος, η θεματολογία των σχολών γονέων διαμορφώνεται ανάλογα με την ηλικία των παιδιών και η επεξεργασία των θεμάτων περιλαμβάνει όλες τις οπτικές γωνίες. Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνει το παιδί και τις αναπτυξιακές του ανάγκες, τον γονέα και τις προσδοκίες και τα συναισθήματά του ως γονιός αλλά και ως σύζυγος/σύντροφος (Μπεχράκη, 2002). Η θεματολογία ορίζεται από τους ίδιους τους γονείς και μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με τις συνθήκες, τα ενδιαφέροντα και τη δυναμική της ομάδας. Οι γονείς έχουν την δυνατότητα να εκφράζονται αυθόρμητα, να συζητούν τους προβληματισμούς τους μεταξύ τους, να αναφέρουν τις απορίες και τις αντιρρήσεις τους (Γιώτσα κ.συν., 2011).

2. Στοιχεία εφαρμογής

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε στο 3^ο Νηπιαγωγείου Νέας Ραιδεστού κατά το σχολικό έτος 2023-2024. Συμμετείχαν γονείς μαθητών και μαθητριών του νηπιαγωγείου. Η ομάδα ήταν ανοιχτή και πραγματοποιήθηκαν συνολικά έξι δίωρες συναντήσεις.

3. Στόχοι του προγράμματος

Ο σκοπός και οι στόχοι των εργαστηρίων διαμορφώθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες του πληθυσμού- στόχου που θα συμμετείχε στο πρόγραμμα που ήταν γονείς παιδιών πρώτης παιδικής ηλικίας. Βασικό σκοπό του προγράμματος αποτέλεσε η ενδυνάμωση των γονέων του νηπιαγωγείου, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν με επιτυχία στις προκλήσεις του ρόλου τους βελτιώνοντας κατ' επέκταση και την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών τους.

3.1. Στόχοι και προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά το τέλος του προγράμματος οι γονείς θα είναι σε θέση να:

- να αναγνωρίσουν τα γονεϊκά στυλ που υιοθετούν στις αλληλεπιδράσεις με τα παιδιά τους, ώστε να καταλάβουν την επίδραση που αυτά έχουν στην ανατροφή των παιδιών τους
- να ενημερωθούν για το αναπτυξιακό στάδιο στο οποίο βρίσκονται τα παιδιά τους κατά την εμφάνιση διάφορων συμπεριφορών ώστε να κατανοούν τις ανάγκες τους
- να αναγνωρίζουν τις συναισθηματικές ανάγκες των παιδιών τους κατά τη διάρκεια μίας σύγκρουσης ώστε να καταφέρνουν να την επιλύουν με λειτουργικό και για τους δύο τρόπο.
- να αναγνωρίζουν τα εμπόδια στην επικοινωνία όταν προσπαθούν να επικοινωνήσουν με τα παιδιά τους, ώστε να επικοινωνούν καλύτερα μαζί τους

- να εφαρμόζουν τεχνικές ενεργητικής ακρόασης όταν τα παιδιά τους εκφράζουν τα συναισθήματά τους ώστε να ενισχύσουν την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών τους
- να χρησιμοποιούν νέους τρόπους οριοθέτησης των παιδιών τους όταν τα παιδιά τους εμφανίζουν συμπεριφορές μη αποδεκτές, ώστε να νιώσουν πιο επαρκής στο ρόλο τους

4. Μεθοδολογία της επιμορφωτικής διαδικασίας

Το πρόγραμμα της σχολής γονέων εντάσσεται στις προσπάθειες συνεργασίας σχολείου οικογένειας. Έπειτα από την ενημέρωση και τη σύμφωνη γνώμη του Συλλόγου Διδασκόντων του Νηπιαγωγείου στάλθηκε ενημερωτικό σημείωμα στους γονείς με στόχο την ενημέρωσή τους για τον σκοπό και τους στόχους των εργαστηρίων, τον αριθμό των συναντήσεων και τις ημερομηνίες στις οποίες θα λάμβαναν χώρα. Με βασικό σκοπό την ανάδειξη των αναγκών των γονέων που θα συμμετείχαν στα εργαστήρια, αλλά και με στόχο την πιο ενεργή εμπλοκή τους έγινε μία προσπάθεια διερεύνησης των δικών τους αναγκών. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς κλήθηκαν να επιλέξουν ανάμεσα σε κάποιες θεματικές που αφορούν τη σχέση γονέων-παιδιών, αλλά και να προτείνουν δικές τους με βάση τις ανάγκες τους. Κατόπιν η Ε.Δ.Υ. λαμβάνοντας υπόψη τις θεματικές που επέλεξαν οι γονείς προχώρησε στο σχεδιασμό των συναντήσεων. Τέλος, οι γονείς ενημερώθηκαν για τις ημερομηνίες και για τις τελικές θεματικές των εργαστηρίων.

5. Διδακτικό υλικό (μορφή, περιεχόμενο, διδακτική χρήση)

Σε κάθε συνάντηση χρησιμοποιήθηκαν πολλές διαφορετικές εκπαιδευτικές τεχνικές και εποπτικά μέσα διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν είχαν ως στόχο την ενεργητική συμμετοχή των γονέων, την πρακτική εξάσκηση των νεοαποκτηθέντων γνώσεων, αλλά και την καλλιέργεια ενός κλίματος ασφάλειας. Πιο συγκεκριμένα, όσο αφορά στις εκπαιδευτικές τεχνικές αξιοποιήθηκε η εμπλουτισμένη εισήγηση και βιωματικές ασκήσεις. Όσο αφορά τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκαν φύλλα εργασίας, μαρκαδόροι, κόλλες αναφοράς, ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς και οπτικοακουστικά μέσα. Τέλος, οι γονείς κλήθηκαν να δουλέψουν και σε ομάδες με στόχο την ενδυνάμωση των μεταξύ τους σχέσεων και την ανταλλαγή εμπειριών.

6. Παρουσίαση των δραστηριοτήτων

Το κάθε εργαστήριο είχε συγκεκριμένη δομή παρουσίασης των δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή κάθε εργαστηρίου οι γονείς καλούνταν να μοιραστούν τις σκέψεις και τις προσδοκίες τους από τη συνάντηση. Έπειτα ακολουθούσε μία άσκηση γνωριμίας και μία σύντομη άσκηση εισαγωγής στο θέμα του εργαστηρίου. Στη συνέχεια ακολουθούσε εμπλουτισμένη εισήγηση και πρακτική άσκηση. Στο τέλος κάθε εργαστηρίου οι γονείς καλούνταν να δώσει ο καθένας την ανατροφοδότησή του από τη συμμετοχή του στη συνάντηση. Οι δραστηριότητες κάθε εργαστηρίου διαμορφώθηκαν ως εξής:

- Στο πρώτο εργαστήριο πραγματοποιήθηκε η γνωριμία των μελών της ομάδας και η διαμόρφωση του συμβολαίου. Ακολούθησε η παρουσίαση των τύπων γονεικότητας. Οι γονείς στο τέλος του εργαστηρίου κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο με σκοπό να αναζητήσουν το δικό τους «τύπο γονεικότητας».
- Στο δεύτερο εργαστήριο οι γονείς διδάχθηκαν εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας με τα παιδιά τους και εκπαιδεύτηκαν σε αυτές μέσα από παιχνίδια ρόλων.
- Στο τρίτο εργαστήριο οι γονείς εκπαιδεύτηκαν σε τρόπους οριοθέτησης. Μέσα από καταγισμό ιδεών όρισαν τι είναι για εκείνους όριο, ενημερώθηκαν για τη σημασία των ορίων και προσκλήθηκαν μέσα από ερωτήσεις να αναστοχαστούν για τους τρόπους οριοθέτησης που επιλέγουν οι ίδιοι στη ζωή τους σε διαφορετικά πλαίσια.

- Στο τέταρτο εργαστήριο οι γονείς εκπαιδεύτηκαν στη διαχείριση συγκρούσεων, ενημερώθηκαν για τη σημασία των συγκρούσεων και δοκίμασαν μέσα από παιχνίδια ρόλων τις θέσεις που μπορούν να παίρνουν στις συγκρούσεις με τα παιδιά τους.
- Στο πέμπτο εργαστήριο οι γονείς κλήθηκαν να αναστοχαστούν για τις προσδοκίες που έχουν από τα παιδιά τους και να τα συνδέσουν με προσδοκίες στα πλαίσια της δικής τους οικογένειας καταγωγής.
- Τέλος, στο έκτο εργαστήριο οι γονείς κλήθηκαν να αναστοχαστούν για την πορεία τους στην ομάδα και κάνουν μία συνολική αποτίμηση του προγράμματος.

7. Αξιολόγηση

Για την αξιολόγηση του προγράμματος επιλέχθηκε η διαμορφωτική αξιολόγηση, η οποία στοχεύει στη βελτίωση της εσωτερικής λειτουργίας και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων ενός προγράμματος. Όσο αφορά στο βαθμό συμμετοχής των συντελεστών η αξιολόγηση ήταν συμμετοχική (Βεργίδης, 2008). Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς καλούνταν να αξιολογήσουν στο τέλος κάθε συνάντησης αν εκπληρώθηκαν οι στόχοι τους και είχαν την ευκαιρία να προτείνουν διορθωτικές παρεμβάσεις για τα επόμενα εργαστήρια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την πιο ενεργή συμμετοχή τους, την ενίσχυση της αυτονομίας τους αλλά και την αύξηση της αποτελεσματικότητας των επόμενων συναντήσεων καθώς ήταν προσαρμοσμένες στις δικές τους ανάγκες.

8. Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες

- Garcia, O. F., Fuentes, M. C., Gracia, E., Serra, E., & Garcia, F. (2020). Parenting Warmth and Strictness across Three Generations: Parenting Styles and Psychosocial Adjustment. *International journal of environmental research and public health*, 17(20), 7487. <https://doi.org/10.3390/ijerph17207487>
- Tsela, D., Tsela, R. D., & López, I. G. (2023). Relations between Parenting Style and Parenting Practices and Children's School Achievement. *Social Sciences*, 12(1):5. <https://doi.org/10.3390/socsci12010005>

Ελληνόγλωσσες

- Βεργίδης, Δ. (2008). *Εισαγωγή στην εκπαίδευση ενηλίκων: Σχεδιασμός, οργάνωση και αξιολόγηση προγραμμάτων* (2η εκδ., Τομ. Γ). ΕΑΠ
- Γιώτσα, Α. (2008). Η Σημασία των Βιωματικών Ασκήσεων Για την Ανάπτυξη της Δυναμικής της Ομάδας στις Ομάδες Συμβουλευτικής Γονέων. *Πρακτικά Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Σχολές Γονέων: Μαζί με τα παιδιά μας»*. Καμένα Βούρλα, Ελλάδα, 11-12 Μαΐου 2007, σελ. 127-133.
- Γιώτσα Α., Μακρή Ε., Κουτελού Σ., Σταματελάτου Ά., Χαβρεδάκη Α. (2011). Συστημική θεώρηση οικογένειας και ομάδες συμβουλευτικής γονέων. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, Τόμος Δ, σελ. 4 – 24.
- Μπεχράκη, Κ. (2002). *Σχολές Γονέων: Εμπειρίες-Προοπτικές*. Ελληνικά Γράμματα.
- Παππά, Β. (2006). *Επάγγελμα γονέας*. Καστανιώτη.